

Διαύγεια σκηνοθετικής σκέψης

«Οιδίποδας» του Olivier Kemeid. Compagnie Jose Besprosvany / IDEA ASBL, Βέλγιο Σκηνοθεσία / Χορογραφία: Χοζέ Μπεσπροσβάνι Βίντεο: Γιαννίκ Ζακέ Μουσική / Σχεδιασμός ήχου: Κένρααντ Έκερ Σχεδιασμός κοστούμιών: Μπερτ Μενζέλ Σχεδιασμός φωτισμών: Μαρκ Λορμέλ Παίζουν: Γκοτιέ Τζένσεν, Ισαμπέλ Ρελάντ, Πώργος Σιατίδης, Τουσσέντ Κολομπάνι, Τσαρλς Κορνέττε, Μιλένα Λεκλέρκ, Φερνάντο Μάρτιν, Γιαν-Γκαέλ Μονφόρτ, Φρανσουά Προντόμ, Λουί Ρίτσαρντ

Νόνα Μολέσκη

nona.moleski
@philelefttheros.com

Μόνο το άκουσμα του ονόματος του Χοζέ Μπεσπροσβάνι μ' έκανε ν' αλλάξω τα καλοκαιρινά μου σχέδια, αναβάλλοντας το ταξίδι στο εξωτερικό για αμέσως μετά από την παράσταση του «Οιδίποδα» του. Αυτό χάρη στην εντύπωση που άφησε ο «Προμηθέας» του που είδαμε πριν από μερικά χρόνια στο Φεστιβάλ Αρχαίου Δράματος. Οι μεγάλες προσδοκίες στη ζωή και στο θέατρο έχουν την απαίσιμη τάση να διαψεύδονται, όχι όμως αυτή τη φορά, όχι με τον Χοζέ Μπεσπροσβάνι. Ο «Οιδίποδας» έχει ευδιάκριτη συγγένεια με τον «Προμηθέα» του, κι αν την ανιχνεύσουμε, όσοι (τυχεροί) είδαμε και τις δύο παραστάσεις, δεν θα διαπιστώσουμε απλώς το αισθητικό credo του σκηνοθέτη, αλλά ίσως και να διακρίνουμε μια γενικότερη φόρμουλα της σύγχρονης σκηνοθεσίας. Καλά, μίαν από τις φόρμουλες...

Μια από τις συνιστώσες της μανιέρας του σκηνοθέτη από το Μεξικό είναι η προσέγγιση προς τον αρχέτυπο μύθο... μέσω της φαινομενικής απομάκρυνσης απ' αυτόν. Είναι δυνατό να μην έχουμε ακόμα συμπεράνει από την πείρα μίας ως θεατές ότι σύντομες και ευθείες οδοί που οδηγούν προς τον Σοφοκλή και τους άλλους τραγικούς ποιητές σήμερα δεν υπάρχουν; Υπάρχει όμως παραβολική διαδρομή μέσα από τις συσσωρευμένες μέχρι σήμερα εμπειρίες, μέσα από τον προβληματισμό του δικού μας αιώνα, μέσα από την ομαδική προσωπικότητα που στήνουμε απέναντι στον αρχαίο ποιητή για να διαλογιστούμε μαζί του. Ο Μπεσπροσβάνι κινήθηκε τόσο ελεύθερα στον «Προμηθέα» και όμως πλησίασε στην ουσία των σχέσεων του ατόμου με την εξουσία όσο λίγοι. Και τώρα ο Olivier Kemeid δημιούργησε δικό του «Οιδίποδα» με βάση την τραγωδία του Σοφοκλή και απομακρυνόμενος πλησίασε

το σοφόκλειο πρωτότυπο. Μαζί του ο σκηνοθέτης βυθιζόμενος στη σύγχρονη επικαιρότητα εντόπισε την αρρώστια της δικής μας εποχής και ανίχνευσε τα αίτιά της. Πού πρέπει να ψάξει κανείς για να βρει τους αίτιους της ολικής σήψης, της τελμάτωσης του Χρόνου, στους Άλλους που μετοίκησαν στην Πόλη μας ή στους λεκέδες που έχουμε στα χέρια και στη συνειδησή μας;

Άλλες πτυχές της σκηνοθετικής μανιέρας του Μπεσπροσβάνι είναι η πραγματική συνθετικότητα του θεάματος που προσφέρει, η ευρηματικότητα και η δεξιότητα του στον συνδυασμό των εκ πρώτης όψης ασυνδύαστων αισθητικά μέσων. Όσο πρωτότυπη ήταν η χρήση του κουκλοθέατρου στον «Προμηθέα», τόσο εντυπωσίασε η επιλογή του χορού ως γλώσσας του Χορού στον «Οιδίποδα». Ο ίδιος χορογράφος και σκηνοθέτης, ο Μπεσπροσβάνι και οι πέντε εξαιρέτοι χορευτές του μπόρεσαν να εκφράσουν μέσω των χορευτικών χορικών τους την ανασφάλεια, την απόγνωση, την επιθετικότητα. Η

μουσική του Κένρααντ Έκερ έφερε μέσα της το σκότος της αρχαίας κατάρας και την ένταση των σύγχρονων συγκρούσεων. Ο λόγος που δόθηκε στον Κορυφαίο (λαμπρός ο Τουσσέντ Κολομπάνι) συνδυαζόταν απόλυτα με την κίνηση του Χορού, όπως και οι προβολές βίντεο και το θέατρο των σκιών με την υπόλοιπη δράση. Ουσιαστικό μέρος αυτής της δράσης υπήρξε το κινούμενο σκηνικό που εξέφραζε την ιδέα της ταξικής αντιπαράθεσης και ταυτόχρονα λειτουργούσε ως καθρέφτης της αυτογνωσίας του Οιδίποδα.

Η σύγχρονη σκηνοθεσία μπορεί να υλοποιηθεί μόνο μέσα από τη σύγχρονη υποκριτική. Ο Μπεσπροσβάνι απαιτεί και εισπράττει από τους πρωταγωνιστές του διαχρονική γενίκευση, όπως στον καταπληκτικό μονό-

λογο της Ιοκάστης (Ισαμπέλ Ρελάντ), την τραγική εσωτερικότητα στις σκηνές αυτογνωσίας και την εύγλωττη πλαστικότητα στις ηγετικές εμφανίσεις του Οιδίποδα (Γκοτιέ Τζένσεν).

Και ως κατακλείδα, αυτό που θεωρώ ένα από τα μεγαλύτερα προσόντα του σύγχρονου σκηνοθέτη είναι η καθαρότητα και η πλήρης τεκμηρίωση του αρχικού σχεδίου, η διαύγεια της σκηνοθετικής σκέψης, όπου το κάθε συνθετικό στοιχείο του συνόλου είναι τοποθετημένο στο γενικό αισθητικό σύστημα συνειδητά και υπεύθυνα. Σε τέτοιου είδους σκηνοθετική μέθοδο δεν χωράνε αδικαιολόγητες προσθήκες, δεν συναντάται επίσης και η τυραννία μιας αρχικής ιδέας, ενός γενικού σκηνοθετικού οράματος που στη διάρκεια της υλοποίησής του συγκρούεται με το λογοτεχνικό υλικό. Τέτοια σκηνοθεσία μας παρουσίασε για δεύτερη φορά ο Χοζέ Μπεσπροσβάνι. Ευχαριστίες προς τους διοργανωτές του Διεθνούς Φεστιβάλ του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος για τέτοιες συναντήσεις.